

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

MEDIÁLNA VÝCHOVA

(Prierezová téma)

PRÍLOHA ISCED 1

BRATISLAVA 2011

Nevyhnutnosť zavedenia mediálnej výchovy do nášho systému výchovy a vzdelávania vyplynula z faktu, že médiá a masmédiá sa v čoraz väčšej miere stávajú silným socializačným a výchovno-vzdelávacím prostriedkom. Svojimi produktmi výrazne vplyvajú na správanie jedinca a spoločnosti, utváranie životného štýlu a kvalitu života vôbec. Informácie ponúkané a sprostredkované médiami majú rôznorodý charakter, vyznačujú sa svojbytným vzťahom k realite a sú vytvárané s rôznymi zámermi, častokrát manipulatívnymi. Médiá svojimi produktmi jednak sprostredkovávajú podnety, ktoré pozitívne formujú osobnosť dieťaťa, ale na druhej strane sú aj prostriedkom ohrozenia ich zdravého vývinu. Deti často nedokážu adekvátne s médiami a ich produktmi zaobchádzať, filtrovať a selektovať z nich to pozitívne, chrániť sa pred ich negatívnymi vplyvmi, čo sa stáva úlohou mediálnej výchovy.

Existuje veľa rôznych definícií mediálnej výchovy. Pre nás sa stala východiskom definícia *Rady Európy*, podľa ktorej **mediálnu výchovu** možno definovať ako **praktické vyučovanie zacielené na budovanie mediálnej kompetencie, chápanej ako kritický a rozlišujúci postoj voči médiám s cieľom vychovať emancipovaných občanov, schopných vytvoriť si svoj vlastný názor na základe prijatých informácií.**

Hlavným cieľom mediálnej výchovy je získanie a rozvoj **mediálnej gramotnosti** a osvojenie **mediálnych kompetencií** - t. z. schopnosti *prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať* širokú škálu mediálnych obsahov (Zettl, 1999).

Na základe získaných vedomostí o médiách (ich funkciách a fungovaní) potrebných pre získanie kritického odstupu od nich, dokázať prehodnotiť svoj vzťah k nim, reflektovať svoje návyky využívania médií, maximálne využívať pozitívny prínos ich produktov k rozvoju svojej osobnosti ako aj eliminovať ich negatívne vplyvy na svoju osobnosť.

Mediálnu výchovu ako prierezovú tému možno zaradiť do ŠkVP ako :

- integrálnu súčasť obsahu vybraných vzdelávacích oblastí (jazyk a komunikácia, umenie a kultúra...),
- samostatný predmet resp. kurz.

Vhodné je vyučovanie mediálnej výchovy zaradiť do 3. – 4. ročníka a vychádzať z osobných skúseností detí s masovými médiami (rozhlas, televízia, tlačené médiá atď.).

Ciele mediálnej výchovy na 1. stupni ZŠ :

- **základná orientácia** v druhoch, vo funkciách médií a v ich produktoch, ako aj v ich vplyve na detského príjemcu (poslucháča, diváka, čitateľa...). *Žiak by si mal vedieť uvedomiť s ktorými médiami prichádza každodenne do kontaktu, ako naň vplyvajú – uvedomiť si ich pozitívny vplyv, ako aj ich nebezpečenstvá (manipulácia, neprimerané násilie a i.),*
- **formovanie vlastného názoru** na mediá a ich posolstvá (*na základe poznania, interpretácie, hodnotenia a tvorby jednoduchých mediálnych produktov*).

Mediálna výchova sa zaraďuje medzi interdisciplinárne odbory na hranici medzi humanitnými vedami, pedagogikou, psychológiou a masmediálnymi štúdiami. Preto je jej vyučovanie pomerne zložitú.

Pripravili sme pre Vás metodickú pomôcku, ktorá môže slúžiť ako flexibilný manuál k vyučovaniu mediálnej výchovy ako prierezovej témy v niektorých vybraných predmetoch. Cieľom je ponúknuť námety na prácu so žiakmi.

Metodická pomôcka zoznamuje s tématickým zameraním vyučovacej hodiny, cieľmi danej hodiny, obsahovým a výkonovým štandardom, didaktickými metódami, súpisom potrebných materiálo-didaktických pomôcok, odporúčanou literatúrou pre vyučujúcich k ich štúdiu, ako aj internetovými a inými zdrojmi pre prácu so žiakmi. Vychádzali sme z obsahu ŠVP pre predmety slovenský jazyk a literatúra

Materiál možno priebežne dopĺňať, preto radi uvítame Vaše rady a tipy, ako aj skúsenosti a príklady vyučovacích hodín z Vašej praxe.

Téma:	Čo je médium
Vzdelávacia oblasť / vyučovací predmet	Jazyk a komunikácia / Slovenský jazyk a literatúra Kultúra a umenie / Výtvarná výchova
Obsahový štandard	Druhy médií a masmédií (printové – noviny, časopisy... elektronické - televízia, rozhlas...digitálne)
Výkonový štandard	<p>Žiak dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikovať základné druhy médií s ktorými prichádza do kontaktu počas osobnej histórie a počas každodenného života, - rozpoznať, čo je médium a čo masmédiu, - charakterizovať jednotlivé druhy médií, - popísať, do ktorých oblastí života médiá vstupujú a ako nás môžu formovať, - pochopiť, ako médiá ovplyvňujú každodenný život (individuálny, rodinný, spoločenský,...), - uvedomiť si vplyv médií na štruktúrovanie a usporiadanie denných aktivít a celého dňa, - ohodnotiť obľúbený film, obľúbenú knižku, - komunikovať, odpovedať na otázky (rozvoj komunikačných schopností).
Aktivita 1	<p>Variant 1 : Učiteľ si pripraví obrázky, resp, výstrižky rôznych druhov médií a rozdá ich žiakom. Žiaci sa na základe obrázkov z pracovných listov rozhodujú, ktoré z obrázkov je médium. Nasleduje riadená diskusia s otázkami: Prečo som označil/a daný obrázok ako médium? Kto ho ešte označil ako médium? Kto ho neoznačil a prečo? Ktorý obrázok je najjednoduchší a ktorý naopak najzložitejší pre rozhodovanie?</p> <p>V nasledujúcej aktivite sa žiaci bez bližšej špecifikácie pokúsia rozdeliť médiá do 2 skupín, pričom nasleduje diskusia zameraná na ich rozhodovací proces podľa čoho rozdelili obrázky. Na záver diskusie nasleduje vysvetlenie pojmu a základných druhov médií (interpersonálne, masové).</p> <p>Variant 2: Na hodine výtvarnej výchovy žiaci namaľujú rôzne druhy</p>

Mediálna výchova, prierezová téma

	<i>médií, ktoré poznajú a ktoré využívajú. Nasleduje diskusia a vysvetlenie pojmu médium, aké druhy médií existujú, aký vplyv na nás majú a pod. Aktivita môže byť ukončená súťažou o najkrajší obrázok.</i>
Časová dotácia:	1 – 2 vyučovacie hodiny
Materiálno didaktické prostriedky:	<ul style="list-style-type: none"> - pracovné listy – „Čo je médium“ (Mičienka, M., Jiráček, J. a kol.: Základy mediální výchovy. Portál, Praha 2007), - papier, písacie potreby, resp. pracovné listy pripravené učiteľom z výstrižkov z tlačených médií.
Učebné zdroje:	- Mičienka, M., Jiráček, J. a kol.: Základy mediální výchovy. Portál, Praha 2007.
Aktivita 2	<p><i>Učiteľ si pripraví obrázky (výstrižky z časopisov jednotlivých médií – TV, rádioprijímač, CD prehrávač, videoprehrávač, DVD prehrávač, fotoaparát, kamera, mobil, osobný počítač. Deťom ukazuje na jednotlivé médiá a pýta sa čo to je, čo o ňom vedia povedať.</i></p> <p><i>Napr. ukáže na rádioprijímač alebo TV a kladie nasledovné otázky: Čo je to? Na čo nám to slúži? Čo nám to prináša? Aké informácie? Čo môžeme prostredníctvom nich počuť, vidieť...?</i></p> <p><i>Aké médiá máte doma? Aký je Tvoj obľúbený TV – program, rozprávka, film a pod.? Prečo? Máš svoju obľúbenú knižku? Aká je Tvoja obľúbená knižka? Prečo?...Rozprávaš sa s rodičmi o tom, čo si videl/a v TV, počul/a v rozhlase?</i></p> <p><i>Následne si môžu pozrieť ukážku z obľúbenej rozprávky (napr. Tom a Jerry) – nasleduje diskusia, čo sa mi páčilo a prečo? Čo sa mi nepáčilo a prečo? Ako sa asi cítili rozprávkové postavy? Učiteľ vyzdvihne kladné príklady a vysvetlí záporné javy – poukáže na nebezpečenstvá sledovania nevhodných filmov...strach, a pod.</i></p>
Časová dotácia:	1 – 2 vyučovacie hodiny
Materiálno-didaktické prostriedky:	<ul style="list-style-type: none"> - obrázky, výstrižky z novín, časopisov, papier, farebné ceruzky...
Učebné zdroje:	- Mičienka, M., Jiráček, J. a kol.: Základy mediální výchovy. Portál, Praha 2007.

Téma:	Čo je reklama?
Vzdelávacia oblasť / vyučovací predmet	Jazyk a komunikácia / Slovenský jazyk a literatúra Kultúra a umenie / Výtvarná výchova
Obsahový štandard	Reklama, druhy reklamy, ciele reklamy, podstatné znaky reklamy
Výkonový štandard	<p>Žiak dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakterizovať čo je reklama, - rozoznať (na príkladoch) základné druhy reklamy, - sformulovať krátky reklamný text, - posúdiť hodnovernosť reklamy - uvedomiť si akým spôsobom je reklama v médiách zastúpená a pochopiť jej ciele, - vytvoriť jednoduchý reklamný produkt (plagát, leták...), - zadefinovať pojem plagát, - pozná jeho využitie.
Aktivita 1	<p>V úvode hodiny učiteľ premietne resp. ukáže krátku reklamu. Nasleduje diskusia:</p> <p>Otázky : Čo je reklama? S akou reklamou si sa dnes už stretol (v TV,</p>

	<p>v časopise, v novinách, v rozhlase, cestou do školy)? Aká to bola reklama? Učiteľ vyzve žiakov aby sa zamysleli nad tým, ako nás reklama sprevádza, ako sme neustále vystavení jej pôsobeniu. Následne učiteľ vysvetlí, čo to reklama je, aké poznáme druhy a čo je jej cieľom.</p> <p>V ďalšej časti vyučovacej hodiny učiteľ premietne niekoľko reklamných spotov, resp. ukážky reklám z novín či časopisov. Na tabuli zhrnie odpovede žiakov na otázku: Čo vás na reklame najviac zaujalo? V priebehu diskusie na záver sa žiaci spoločne pokúsia zhodnotiť, ktorá reklama bola najzaujímavejšia a prečo. Cieľom diskusie by malo byť uvedomenie si, že reklama v médiách nie je založená iba na popise produktu, ale hlavne na získanie pozornosti.</p>
Časová dotácia	1 vyučovacia hodina
Materiálno-didaktické prostriedky:	<ul style="list-style-type: none"> - ukážky reklamných spotov a pod., - písacie potreby, papier
Učebné zdroje:	<ul style="list-style-type: none"> - Mičienka, M., Jiráček, J. a kol.: Základy mediální výchovy. Portál, Praha 2007.
Aktivita 2	<p>Tvorba reklamného sloganu :</p> <p>V úvode hodiny učiteľ vysvetlí čo je to reklamný slogan. Učiteľ môže premietnuť resp. ukázať niekoľko príkladov najčastejšie používaných sloganov.</p> <p>Nasledujú otázky: Povedzte jeden reklamný slogan. Aké ešte poznáte slogany. Ktorý sa vám páči najviac? Prečo? Ktorý sa vám nepáči.</p> <p>Nasleduje tvorba sloganu žiakmi v skupinách. Učiteľ môže ponúknuť témy (napr. na propagáciu čítania kníh, a pod.), alebo výber sloganu ponechá na žiakoch. Po splnení úlohy nasleduje prezentácia v triede a diskusia: Bolo ťažké vymyslieť slogan? Prečo? Čo myslíte, prečo sa vymýšľajú slogany? Učiteľ vysvetlí, čo je ich hlavným cieľom.</p> <p>Na ďalšej vyučovacej hodine sa deti pokúsia k víťaznému sloganu nakresliť jednoduchý plagát resp. leták. Učiteľ môže úlohu zadať formou súťaže. Nasleduje diskusia s podobnými otázkami ako v predchádzajúcom cvičení. Učiteľ vysvetlí čo je to plagát, aké je jeho využitie...</p>
Časová dotácia	1 – 2 vyučovacie hodiny
Materiálno-didaktické prostriedky:	<ul style="list-style-type: none"> - ukážky reklamných spotov a pod., - písacie potreby, papier
Učebné zdroje:	<ul style="list-style-type: none"> - Mičienka, M., Jiráček, J. a kol.: Základy mediální výchovy. Portál, Praha 2007.

Téma:	Môj obľúbený (rozprávkový) hrdina
Vzdelávacia oblasť / vyučovací predmet	Jazyk a komunikácia / Slovenský jazyk a literatúra
Obsahový štandard	Filmová rozprávka, jej podstatné znaky, charakteristika....
Výkonový štandard	<p>Žiak dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - definovať pojem rozprávka, - rozlíšiť podstatné znaky rozprávky, - vie vlastnými slovami interpretovať obsah rozprávky, - žiak dokáže odlíšiť skutočnú a filmovú realitu (mediálne prezentovaného hrdinu od reálneho),
Aktivita 1	Žiaci sa v menších skupinách pokúsia charakterizovať pojem hrdina

	<p>(podľa svojich predstáv), z hľadiska nasledovných aspektov – výzor, vlastnosti, povolanie a pod. Nasleduje zverejnenie v rámci triedy, kedy učiteľ zapisuje odpovede žiakov na tabuľu. Nasleduje diskusia a vysvetlenie stereotypov a skutočností, že hrdina nemusí byť vždy dokonalý, krásny, úspešný, bohatý..., ako ho veľakrát prezentujú médiá. Aktivita môže začať alebo končiť premietnutím filmovej ukážky (rozprávky – Tom a Jerry, alebo aktuálne najsledovanejšej rozprávky, filmu a pod.).</p> <p>Námety na diskusiu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Akými charakterovými vlastnosťami sa vyznačuje hlavný hrdina? - Čo sa mi na ňom páči, čo nepáči a prečo? - Ako by som jednal/la na jeho mieste? - Čo je na postave a jej správaní reálne (s čím sa môžem stotožniť), čo nereálne...? - Vyznačovala sa postava vlastnosťami, ktoré by som chcel/la mať? A prečo? - Aký je tvoj obľúbený hrdina a prečo?... <p>V spoločnej diskusii učiteľ vysvetlí, ako sú hrdinovia v médiách prezentovaní a prečo? Aké prostriedky sa na to využívajú...</p> <p>V rámci etickej výchovy sa zamerať na etiku správania sa filmového hrdinu resp. neetické prvky v správaní filmového (rozprávkového) hrdinu, poukázať na následky takéhoto správania.</p>
Časová dotácia:	1 vyučovacia hodina
Materiálno-didaktické prostriedky:	- papier, písacie potreby
Učebné zdroje:	- Mičienka, M., Jiráček, J. a kol.: Základy mediální výchovy. Portál, Praha 2007, - www.rozpravka.info .

Téma:	Ja a počítač (internet)
Vzdelávacia oblasť / vyučovací predmet	Matematika a práca s informáciami / Informatická výchova Jazyk a komunikácia / Slovenský jazyk a literatúra Kultúra a umenie / Výtvarná výchova
Obsahový štandard	Internet ako zdroj informácií a zábavy. Detské webové stránky. Riziká a nebezpečenstvá na internete. Zásady správania sa v prostredí internetu.
Výkonový štandard	Žiak dokáže: <ul style="list-style-type: none"> - dokázať charakterizovať internet, - pochopiť využitie internetu pri učení sa, ale aj ako zdroja zábavy, rozpoznať vhodné detské webové stránky – vzdelávacie, zábavné, náučné, - pochopiť, že používanie IKT si vyžaduje kritický a hodnotiaci i postoj k dostupným informáciám, - ovládať zásady správania sa v prostredí internetu a dokázať sa bezpečne správať vo virtuálnom svete , – rozumieť rizikám, ktoré sa tu nachádzajú, - vytvoriť jednoduchý multimedialny projekt (pozvánku, oznam, plagát, príbeh, reklamu)

Mediálna výchova, prierezová téma

Aktivita 1	Práca s rozprávkami www.ovce.sk (pozri metodiku na http://www.zodpovedne.sk/download/metodika_OVCE.pdf)
Časová dotácia:	1 – 2 vyučovacie hodiny
Materiálno didaktické prostriedky:	<ul style="list-style-type: none"> - počítač s pripojením na internet, - dataprojektor.
Učebné zdroje:	<ul style="list-style-type: none"> - http://www.zodpovedne.sk/download/metodika_OVCE.pdf, - www.zodpovedne.sk, - Mičienka, M., Jiráček, J. a kol.: Základy mediální výchovy. Portál, Praha 2007.

Spracovala: PaedDr. Ivana Adamcová